

Poprejšni župan je lazil že dolgo kot senca okrog, in ravno ta dan, ko so ga pokopali, je bilo med D—mi in gradom, kjer je mladi Dušak stanoval, v bajarani neko truplo najdeno, katero so domači, akoravno je bilo njeno obličje že težko poznati, vendar le po obleki spoznali; — bila je Barbka, ki je v norosti skočila v vodo in tako žalostnemu življenju žalosten konec storilo — grozno svarilo vsem, ki verjamejo v vražam!

Čertice iz dnevnika.

Spisal A. K. Cestnikov.

V.

Če ni pšenice, mele mlinar zmes.

Nar. posl.

Terst je ves podoben zagrebškemu narodnemu gledališču. V zagrebškem teatru se nemško igra, talijansko popeva, angleško pleše in Bog vé kaj še; v Terstu se tudi nemško igra, talijansko popeva in angleško — pleše? se vé da, če se sme imenovati pretepanje mornarjev ples. Slovenščini se godí v Terstu ravno tako kakor v zagrebškem gledališču ilirščini. Živi nekoliko blagih duš v Terstu, katerim je slovenščina čez vse mila, in tudi v Zagrebu je nekoliko gospôde, ktera visoko čisla narodno kazališče — pa kaj pomaga peščica rodovitne zemlje med pustim kamenjem golega krása?

V teržaški kavarnici „alla Stella polare“ ležijo na slovanski mizi zraven „Srbskega Dnevnika“ tudi naše „Novice“. Če pridejo „Novice“ v roke kakšnemu Lahu, jih neverjetno pogleda, kakor da bi hotel reči: „Jeli mogoče „nella lingua schiava“ *) pisati novine?!“ potem pa jih mirno položi na mizo ter gré dalje. Če pa zgrabi v naglici za „Srbski Dnevnik“, misleči da je „Diavoletto“ ali pa „Sferza“, se tako prestraši neznanih čerk, da ne vé, kje mu glava stoji. Preden položi časnik z rogljati hieroglifi na odločen kraj, se gotovo na vse strani ozrè, da bi zvedil, jeli ga kdo vidil ali ni.

Ranjki Vincenzo Franul de Weissenthurn, ki je v letu 1811 spisal slovnico talijansko-slovensko**), bi gotovo ne bil gledal tako pisano slovanskih časopisov, ko bi jih bil našel na mizi v kavarnici, kakor jih gledajo sedanjí škrici teržaški. Bil je dr. Franul mož, ki je poznal potrebo slovenskega jezika za vsakega Teržačana, kar je lepo dokazal v predgovoru knjige, ki obsega na 355 stranéh zraven teoretičnega dela tudi Linhartov igrokaz „Veseli dan ali Matiček se ženi“. „Breve iter per exempla, longum per praecepta“ je rekel Quintil. Na naslovnem listu stoje verstice:

Zbudi se kranjska Modrica,

Zadosti si spala dozdej!

Al ni očitna pravica,

D' obudena boš zanaprej?

Naj postavim tú sem le eno izreko iz predgovora: „Noi, che appertenghiamo similmente alla discendenza Slava, che facciamo parte della nostra primitiva Nazione Ilirica, che viviamo in una città, il cui contado ha per dominante la sola lingua Cragnolina, — noi, che troviamo continuamente in relazioni col popolo Cragnolino, e che per mancanza della di lui lingua veggiamo compromessi persino gli affari nostri domestici, — non dovremmo noi esser egualmente animati dalla medesima voglia? non conviene a noi forse d' applicarsi allo studio d' una lingua, la cui cognizione ci si rende altrettanto utile, che necessaria?“

Ker dobro vé, da večina naših čitateljev Tersta še vidila ni, in toraj marsikdo laškega ne razume, naj sledí še prestava pričujočih verstic. Tako le se glasijo po slovensko:

„Mi, ki spadamo tako rekoč k potomstvu slovanskemu, ki smo del prvotnega národa ilirskega, ki živimo v mestu,

*) Se izgovarja „ščava“; je psovka namesto „slava“.

**) Pod naslovom: Saggio Grammaticale italiano-cragnolino composto da Vincenzo Franul de Weissenthurn, Dottore di legge. Trieste, MDCCCXI. Dalla Stamperia di Antonio Maldini. Con. Approvazione.

v kterega okolici se govori le kranjski, — mi, ki smo v večni dotiki s kranjskim narodom, in ki zavoljo pomanjkanja znanja njegovega jezika v domačih opravilih celó izhajati ne moremo, — ali ne moremo mi ravno tako navdušeni biti? *) Ali ni naša dolžnost, se poprijeti z vso močjo jezika, kateri je za nas ravno tako koristen kakor potreben?“

Tako je mislil Teržaščan pred 48timi leti; al „tempora mutantur“ in ž njimi klobuk, suknja in štébale!

Kratkočasno berilo.

Zakaj ima sveti Lukež vola?

Národna pravlica.

Jezus in sveti Peter sta po svetu popotvala. Žarko sonce je prepekalo popotnika in žeja ju je mučila. Ko prideta do bližnje gostivnice, se oberne sv. Peter k Jezusu pa mu reče: „Gospod žeja me“. „Pojdi v gostivnico“ — odgovori mu Jezus. „Ah, gospod, kako, ker nimam dnarjev; saj veš, da mi gostinčar brez dnarja še kapljice vode ne dá. Gospod! spehana sva in obá potrebujeva sladkega vinca! ti si vsegamogočen, pojdi z menoj, in dobro bo“.

Kakor sveti Peter svetuje, tako se zgodi. Dasta si v gostivnici prinesiti sladkega vinca in belega hleba. Ko povžijeta s hvaležnim sercom božje darove, popraša sv. Peter gostinčarja, koliko da sta dolžna? „Tri bele dvajsetice“ — odgovori gostinčar. „To bo moj tovarš Peter plačal“ — reče Jezus, ustane izza mize in hoče iti. „Gospod! ti vsegamogočni gospodar, najbogatejši na zemlji; ne samo tri, sto belih dvajsetic lahko plačaš“ — reče zdaj Peter Jezusu.

Gospod plača gostinčarju in gré s Petrom naprej. Pot je peljala skoz temno hosto. Ko prideta popotnika v sredo hoste, jima zastopi hipoma gostinčar s puško nabito ozko pot; bil je namreč tolovaj, in terja od Jezusa tistih sto belih dvajsetic, ktere je bil sveti Peter v gostivnici omenil. „Kdor hoče dvajsetice imeti, jih mora pošteno zaslužiti“ — ga zaverne Jezus in stori sveti križ čez njega. Pri tej pričí izrastejo gostinčarju debeli rogovi; volovska koža z dolgim repom obdaja mu telo, in on začne boliti. Jezus vzame puško, jo nasloni na bližnjo smreko, odreže enoletno leskovo palčico, jo dá Petru, in mu zapové, naj žene vola pred seboj. Peter stori, kakor mu je ukazano. Prideta do neke grajšine, ktero so ravno zidali. Jezus ponudi grajšinskemu gospodu vola v najem za eno leto s pristavkom, da bode ta vol vso gradivo za grajšino sam navozil. Dragi mi gospod — reče grajšak — to ni mogoče; že več sto volov je letos gradivo vozilo, al pocerkali so vsi, in ta vol bi v enem letu navozil, kar manjka za zidanje? — to ni mogoče. „Poskusite le, in bote se prepričali, da resnico govorim“ — reče Jezus. „Koliko pa bode najemščine?“ — ga praša grajšak. „Sto belih dvajsetic“ — odgovori gospod; čez leto in dan pa prideva spet po vola“.

Kakor je Jezus govoril, tako se je godilo. Zidarji so zidali, tesarji so tesali, in vol je vozil, česar so potrebovali.

Leto je minulo, in grajšina je bila dodelana. Jezus in sv. Peter prideta potovaje sopet do grajšine in terjata vola nazaj. „Gospod — pravi grajšak — ta vol je čudna žival; rekel bi, da človeško pamet ima, res, da od kraja je napadel nekega zidarja se skrivši v germovje in ga ranil z rogovoma; al čedalje je bil pohlevnejši; ljudi je lizal, in čudno, da vsaka rana, ktero je lizal, je mahoma se zacelila. Z veseljem dam sto belih dvajsetic“.

Jezus in sv. Peter uzameta vola in se podasta čez temno hosto proti gostivnici. Ko prideta do smreke, pri kateri je še puška slonela, stori Jezus sveti križ čez vola. Naenkrat odpadejo rogovi, koža se izsleče z repom in gostinčar stoji pred njima. Jezus mu podá sto belih dvajsetic s puško rekoč: „tú imaš, kar si pošteno zaslužil“. Gostinčar pade na

*) Za jezik slovenski namreč, — kakor so: Vodnik, Kopitar, Linhart, Kumerdej, Japel itd., o kterih govori pisatelj v prejšnjem odstavku. Pis.

kolena pred gospoda in odgovori s skesanim glasom: „Oh, gospod, ti si vsegamogočen in pravičen; ti si, kteremu ljudje pravijo, Božji sin“. „Pojdi z menoj in bodi moj učenec“. „Gospod! z veseljem“. „Lukež, tako te hočemo imenovati; od zdaj bodeš ljudi loviti v mrežo moje cerkve in popisoval dela sina človeškega“. Joško Iskrač.

Bela pošast Landeškega grada na Frankolovem.

Národna pravlica.

Oče Jure in njegov sin sta tik grada celino kopala. Sin zagleda ravno pred seboj škrinjo svitlih dvajsetic, ktere so se ob soncu kaj lepo lesketale. Oče Jure ničesa ne vidi. Oj! kak mikajo sina dvajsetice; al oče mu je na poti; misli in misli, kako bi očeta odpravil, da bi sam vse dvajsetice pograbil; zadnjič si vendar eno izmisli in pošlje očeta po južino. Zdaj serne na dvajsetice kakor lačen volk na jagnje; grabi, deva v žepe in klobuk, celó srajco izsleče in v rokave baše. Že nima več kam devati; misli, kaj bi še s škrinjo storil; jo popade in jo hoče v neki skriven kraj zavleči, al bela pošast ga zgrabi v zatelnik in ga prekučne, da vse dvajsetice okrog po zemlji zažvenkljajo; premetuje ga po germovji sém in tje in zadnjič ga verže čez pečovje v globino ter reče z gromovitim glasom, da se strašno krog in krog odmeva: „Oj, nesrečni sin; ne tebi samemu, tudi očetu so bile dvajsetice namenjene; lahko bi bila najbogatejša na zemlji, ako bi ne bil jih očetu zavidal; tako pa naj čakajo tistega, kteri bo pobožnejši od tebe“. Taka naj se vsakemu godi, kteri svojemu sosedu ničesa ne privoši. Joško Iskrač.

Raztergana struna.

Na skali obraščeni z mahom sedim,
Poslušam studenca šumenje;
Odločen posvetnega hrupa želim
Zatreti serca hrepenjenje.

Zapeti krasoto zelenih dolin,
Zapeti nebá veličanstvo,
Sem hotel prepevati s stermih pečin
Zerečega brezna neznanstvo.

Premaga v ti priči me Minke obraz
In svit nje oči plamenečih,
Prešine vse ude ledeni mi mraz,
Vgasit' mi željá ni gorečih.

Udaril navdušen sem struno glasno:
„Od drage mi pevaj vesela!“
Nategnil jo v drugo že, s perstom močno,
Al ona je — žalostno pela.

Serce mi napolni neznan zdaj pogum,
Serdito udarim jo tretje; —
Raztergane strune grozivni se šum
Valí skozi tiho zavetje:

„Glasila ne bodem se v tvojih rokah,
Ne dala več milenih glasov,
Plakala bom z jekom po stermih gorah,
Presrečnih se spomnila časov“.

„Zvestobo prepevat' prisegla sem ti,
Ljubezen le ene device,
Le eni, si rekel, naj hvala glasi
Se 's serca globoke tamnice“.

„Nezvesta je tebi, ki ljubil si jó,
Zabila prisége goreče,
'S spomina je zbrisala pesem tvojó,
Vtopila jo v morje šumeče“.

„Na liro nategni zdaj strune nové,
Močnejše so strune — spomina,
Ne bodo raztergale reve hudé
In ne jih sercá bolečina“.

Nategnil na liro sem strune nové,
Na sivo usedel se skalo;
Z valovi se glasi čez skale podé —
Serce mi nemirno ostalo.

Dopisi.

Iz Marburga 6. sept. Nedelja „Angeljev varhov“ (4. dan t. m.) je bila za naše mesto res vélika nedelja. Svetli naš knez in škof gg. Anton Martin Slomšek so slovesno obhajali vhod v našo cerkev, ki je sedaj stolna cerkev lavantinske škofije kakor je naše mesto sedaj reziden-cija preljubljenega vladika. Vem, da bojo „Novice“ iz boljše roke kakor je moja, dobile popis velike svečanosti, ki smo jo tū 3. in 4. dan t. m. obhajali, — za to Vam le to pišem, da, kar Marburg stoji, take slovesnosti še ni doživel; privrelo je gospóde in vernega slovenskega ljudstva že v saboto pred „véliko nedeljo“ toliko v naše mesto, da so bile tudi gostivnice vse tako polne, da dosti ljudi je moglo pod prostim nebom prenočiti. Naj nam mili Bog mnogo mnogo let ohrani ljubljene Gospoda, ki so vés mož po volji Božji!

Iz Lokavca na Goriškem 31. avgusta. A. Sl. — Preteklo je osem let, kar je zvonjenje v naši cerkvi omolknilo, in hvala Bogu! letos se je doveršilo, česar smo željno pričakovali. Dobili smo namreč kresni dan v naše veselje dva sicer ne velika, pa soglasno poječa zvonova, ktera je vžil sloveči ljubljanski zvonar, gosp. A. Samasa. Zapela sta prvi pot 31. avgusta in klicala pobožno ljudstvo v samotno že toliko let mutasto cerkev. — Kar se letošnje letine tiče, moram z žalostjo povedati, da nas suša menda huje stiska kod drugod. Belega žita se je malo pridelalo, krompirja bo tudi malo in v več krajih je začel že gnjiti; feržola smo prav malo nabrali, ker ga je vročina prezgodaj pritisnila; sená je bilo še precej, za vse drugo pa ne vemo kaj bo. Tudi turšica se je začela sušiti in senožeti so kakor popaljene, njive za repo in ajdo so ruse, kakor kadar se zorjejo. Z eno besedo, doslej kaže vse slabo!*) Nekteri uganjajo, da je za to tako slaba letina, ker mladost preveč muziko ljubi in prerada pleše; al tega ne pomislijo, da so taki oterpnjenci mnogo mnogo boljše in rodovitneje leta uživali v svoji mladosti, dasiravno jim je bilo skorajda veliko več mar za okrogle poskočnice, kakor današnji mladosti — vsaj naših krajev.

Iz Ljubljane. S serčnim veseljem naznanjamo, da prečastiti gospod Peter Hicinger, ki jih vsi naši bravci dobro poznajo, dosedaj fajmošter male farice podlipške, so povzdignjeni za fajmoštra in tehanta v Postojni.

Iz Ljubljane. Te dni smo v roke dobili prekrasni obraz velike gorenske planjave, obdane od malih humcov, že večjih hribov in najvišjih gorá, ki jo je zrisal slavni dunajski profesor Friderik Simony in na svetlo dal pod imenom „Panorama des nordkrainischen Beckens, nach der Natur gezeichnet und mit Erläuterungen versehen“. Več tednov se je izverstni umetnik na Golovcu ljubljanskem trudil, da je doveršil delo, ki je v tem Valvazorjevem bukvam „Ehre des Herzogthums Krains“ nekako podobno, da, kakor nobena dežela nima enakih bukev, kakor jih ima krajnska v Valvazorjevi knjigi, ravno tako nima nobeno mesto take panorame kakor jo ima Ljubljana sedaj v obrisu Simony-ovem. Slavni mojster je stal na prednjem Golovcu in kar je s tega mesta od gore sv. Ahacija okoli in okoli noter dalječ tje do gore sv. Valentina pogorja vidil in planjav, je s tanko natančnostjo obrisal, da kakor na gorah razločiš vsaki verhunec in vsaki greben, vsaki rob in vsako sotesko, vidiš na planem tudi vse na drobno kamor ti oči nesó. Zemljevid ta je potem takem čez sežen dolg in čevelj širok; pridjan mu je mičen popis, iz ktere ga bo bravec marsikaj zvedil, kar mu popred znano ni bilo, akoravno to imenitno okolico svoje dežele tudi dobro pozná. Cena prelepemu delu ni previsoka: 6 gold. veljá; dóbi se v gospod Lerherjevi bukvarnici. Ako umetna roka pomala (illuminira) ta obraz in se obesi potem v dosti pro-

*) Upamo, da se je tudi pri Vas na bolje obernilo, kar bolj pogostoma pohlevni dežuje. Vred.